müslümanı tekfir caiz midir?

şeyhulİslam ibn teymiyye

tevhid yayınları

بسم الله الرحمن الرحيم

MÜSLÜMANI TEKFİR CAİZ MİDİR?

ŞEYHULİSLAM İBN TEYMİYYE

TEVHİD YAYINLARI

MÜSLÜMANI TEKFİR CAİZ MİDİR?

ŞEYHULİSLAM İBN TEYMİYYE

kaynak:

İbn Teymiyye Külliyatı 3. Cilt
"Anahatlarıyla Selef İtikadı"

بسم الله الرحمن الرحيم

Şüphesiz ki hamd Allah'ındır. O'na hamdederiz ve O'na istiane ederiz ve O'ndan mağfiret dileriz. Ve nefislerimizin şerlerinden ve kötü amellerimizden Allah'a sığınırız. Allah kime hidayet ederse onu saptıracak yoktur ve kimi de saptırırsa ona hidayet edecek yoktur. Ve Allah'tan başka ilah olmadığına şehadet ederim. O, tektir ve ortağı yoktur. Ve Muhammed'in O'nun kulu ve resûlu olduğuna şehadet ederim.

"Ey iman edenler! Allah'tan, sakınılması gerektiği şekilde sakının ve ancak müslümanlar olarak ölünüz."[1]

"Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan eşini yaratıp ikisinden bir çok erkekler ve kadınlar türeten Rabbinizden sakının; kendi adına birbirinizden istekte bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık (bağlarını kırmak)tan sakının. Şüphesiz ki Allah, sizin üzerinizde murakıbtır."[2]

"Ey iman edenler! Allah'tan sakının ve doğru söz söyleyin, ki amellerinizi ıslâh etsin ve günahlarınızı bağışlasın. Her kim Allah'a ve Resûlu'ne itaat ederse, o

[1] Âl-i İmran Suresi, 102. ayet
[2] Nisa Suresi, 1. ayet

fevz'ul-azîm (en büyük mükâfat) **ile kurtuluşa ermiş olur."**[3,4]

Emmâ ba'du:

Şüphesiz ki sözün en doğrusu Allah'ın kitabıdır ve yolların en güzeli de Muhammed (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in yoludur ve işlerin en şerlisi sonradan çıkarılanlardır ve her sonradan çıkarılan bid'attır ve her bid'at dalâlettir ve her dalâlet de ateştedir.[5]

Ve ba'du:

Şeyhulİslam İbn Teymiyye (rahimehUllah) şöyle demiştir:

Bir müslümanı işlediği bir günah ve yaptığı bir hata sebebiyle tekfir etmek caiz değildir.

---

[3] Ahzab Suresi, 70.-71. ayet

[4] Sözümüze Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'den sahih olarak rivayet edilen hacet hutbesi ile başladık. Ebu Davud (2118), Tirmizi (1105) ve İbni Mace (1892)'de tahric edilmiştir. Senedi sahihtir.

[5] **"Şüphesiz ki sözün en doğrusu Allah'ın Kitab'ıdır...."** kavli, Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in Cuma hutbesinin sıfatı hakkındaki Cabir bin AbdUllah (radıyAllahu anh) hadisinden, Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem)'den merfû olarak varid olmuştur. Bunu Ahmed (3/319 ve 371), Müslim (2/592), Nesâî (3/188), İbni Mace (45), Beyhakî (3/213) sahih olarak tahric etmişlerdir.

Nitekim kıble ehli olan müslümanların ihtilâf ettikleri mes'elelerde durum böyledir.

Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

"Resûl, Rabbinden kendisine inzal edilene iman etti, ve mü'minler (de)**. Hepsi Allah'a ve meleklerine ve kitablarına ve resûllerine iman ederler. 'O'nun resûllerinden hiçbirini diğerinden ayırmayız'** (dediler)**. Ve dediler ki: 'İşittik, itaat ettik! Rabbimiz,** (bizi) **bağışlamanı dileriz. Dönüş**(ümüz) **Sana'dır!"**[6]

Sahih bir hadîste Allahu Teâlâ'nın bu duayı kabul ederek mü'minlerin hatalarını bağışladığı belirtilmiştir.[7]

Vaktiyle, Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem) kendileriyle muharebe edilmesini emrettiği, haktan uzaklaşmış bulunan Haricîler ile râşid halifelerden birisi olan mü'minlerin emîri Ali bin Ebî Tâlib muharebe etmişti. Bu kimselerle çarpışmak gerektiği hususunda, gerek sahabe ve tâbiûn'un ileri gelenleri, gerekse daha sonraki nesillerin imamları ittifak etmişlerdir.

Ama bu Hâricileri ne Ali bin Ebî Tâlib, ne Sa'd bin Ebî Vakkâs, ne de bir başka, sahâbî tekfir etmemiş, bilâkis

[6] Bakara Suresi, 285. ayet
[7] Muslim, İmân, 199

kendileriyle çarpışmış olmakla beraber onları müslüman saymışlardır.

Ayrıca Ali onlarla ancak haksız yere kan dökmeye ve müslümanların mallarını yağmalamaya başladıkları zaman savaşmıştır. Ama onlarla kâfir saydığı için değil, zulümlerini ve azgınlıklarını ortadan kaldırmak için çarpışmıştır. Bu sebeble de o, Haricîlerin esir edilen kadınlarına câriye, ele geçirilen mallarına da ganimet muamelesi yapmamıştı.

Sapık oldukları nass ve icmâ ile sabit bulunan bu kimseler, Allah ve Resûlu kendileriyle çarpışılmasını emretmiş olmasına rağmen tekfir edilmediklerine göre, kendilerinden daha bilgili kimselerin dahi hataya düşebildikleri bazı mes'elelerde hakka isabet edememiş muhtelif grublar nasıl kâfir sayılabilirler?!

Bu grublardan herhangi birisinin bir diğer grubu kâfir ilân etmesi, kanını ve malını helâl sayması kesinlikle caiz değildir.

Kâfir sayılan bu grub arasında kesinkes bid'atler bulunsa bile, durum aynıdır.

Ama aksine bunlara küfür damgasını vuran fırka da bizzat bir bid'atçı ise bu takdirde ne demeli?!

Hatta bazan bu damgacıların bid'atı daha da beter olabilmektedir. Genellikle bu fırkaların tamamı, üzerinde ihtilâf ettikleri hususların gerçek yönünü bilmemektedirler.

Aslolan şudur ki: Müslümanların kanları, malları, ırz ve namusları birbirlerine karşı haramdır; ancak Allah'ın ve Resûlu'nun izniyle helâl olabilir.

Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem) Veda Haccı'nda müslümanlara îrâd ettiği hutbede şöyle buyurmuştu:

"Kanlarınız, mallarınız, ırz ve namuslarınız birbirinize karşı, aynen içerisinde bulunduğunuz şu gün, şu şehir ve şu ayın hürmeti ve mübârekliği gibi, haramdır."[8]

Yine O, şöyle buyuruyordu:

"Her müslümanın kanı, malı ve ırzı bir diğer müslümana haramdır."[9]

"Bizim namazımızı kılan, kıblemize yönelen, kestiğimizi yiyen herkes müslümandır, o kimse için Allah ve Resûlunun te'minatı vardır."[10]

[8] Buhârî, İlim, 9; Hacc, 132; Muslim, Kasâme, 29, 30
[9] Muslim, Birr, 32; Ebû Dâvud, Edeb, 35; Tirmizî, Birr, 18
[10] Buhârî, Salât, 28

"İki müslüman birbirlerine kılıç çektikleri zaman öldüren de, öldürülen de cehennemdedir."

Bunun üzerine soruldu:

"Ey Allah'ın Resûlu! Katili anladık, ama öldürülen niye cehenneme gidecek?" Buyurdular ki:

"O da hasmını öldürmeyi murâd etmişti."[11]

"Sakın ola benden sonra birbirinizin boynunu vuran kâfirler haline gelmeyin!"[12]

"Bir müslüman bir kardeşine 'kâfir!' dediği zaman mutlaka o söz, bu ikisinden birisine döner."[13]

Bu hadîslerin tamamı sahih hadîs mecmualarından tahric olunmuştur.

Yalnız bir müslüman, bir diğerini tekfir etme veya onunla çarpışma konusunda bir te'vilden hareket ediyorsa bu takdirde kendisi tekfir olunmaz.

[11] Nesâî, Tahrîm, 29; İbn Mâce, Fiten, 11
[12] Buhârî, İlm, 43; Muslim, İmân, 118-120
[13] Buhârî, Edeb, 73; Muslim, İmân, 111; Tirmizî, İmân, 16

Nitekim Ömer bin el-Hattâb, ashâbtan Hâtıb bin Ebî Beltea[14] için:

"Ey Allah'ın Resûlu! Müsaade et de şu münafığın boynunu vurayım" demiş, Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem) ise şöyle buyurmuşlardı:

"**Hâtıb, Bedir Harbine katıldı. Sen nereden bileceksin ki, Allah Bedir ehlinin durumlarına muttalîdir ve onlar hakkında: 'Dilediğinizi yapın, Ben sizi bağışladım' buyurmuştur."**

Bu hadîs Buhârî ve Müslim'de mevcuttur.[15]

Buhârî ve Müslim'de îfk hadisesiyle ilgili olarak şu rivayet de yer alır:

[14] Hâtıb b. Ebî Beltea (30/650) Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem) ile beraber bütün seferlere katılmış bir sahâbîdir. Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem) Mekke Fethi için hazırlıkları son derece gizli bir şekilde yürütürken Hâtıb, Mekke'deki yardımcısız kalmış, oğulları, kardeşleri ve akrabaları için himâyekâr olurlar, düşüncesiyle Mekke ileri gelenlerine durumu gizli bir mektubla bildirmek istemişti. Bu teşebbüsü tesbit edilince gelip özür beyân etti. Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem) onun özünü kabul etmiştir. (Hafız İbni Hacer el-Askalani, İsâbe, 1/300) Yine İbn Hacer bu hadisin şerhinde şöyle demiştir: "Hatıb (radıyAllahu anh)'ın mazereti; bu yaptığının müslümanlara ve Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'e zarar vermeyeceğini düşünerek yaptığı tevildir." (Fethu'l-Bari c:8 s: 634)

[15] Buhârî, Meğâzî, 46; Muslim, Fedâilü's-Sahâbe, 161

Useyd bin el-Hudayr, Sa'd bin Ubâde'ye: "Sen, münafıkları koruyan bir münafıksın!" dedi. Bunun üzerine iki grub (Evsliler ve Hazrecliler) münakaşaya başladılar. Ama Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem) girip onları yatıştırdı ve barıştırdı.[16]

Görüldüğü gibi Bedir savaşına katılmış bu ashâb arasında biri diğerine:

"Sen bir münafıksın!" diyenler bulunuyordu ve Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem) bunlardan hiçbirini kâfir saymıyor, aksine hepsinin de cennetlik olduğuna şehâdet ediyordu.

Aynı şekilde Sahîhayn'de Usâme bin Zeyd'den rivayet olunduğuna göre, Usâme (harb sırasında) bir adamı 'Lâ ilahe illAllah' dedikten sonra (onun ölümden kurtulmak için böyle dediğini düşünerek) öldürmüştü. Bunu Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem)'e haber verdiği zaman, Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem) durumu çok önemli ve hatalı görerek:

"Yâ Usâme! 'Lâ ilahe illAllah' dedikten sonra adamı öldürdün öyle mi?!" dedi ve bu sözü o kadar çok tekrar etti ki neticede Usâme:

[16] Buhârî, Şehâdât, 15; Meğâzî, 34; Müslim, Tevbe, 56

"(Böyle bir hatayı işlemektense) 'keşke ancak o gün müslümanlığa girmiş olsaydım' diye temenni ettim" demiştir.[17]

Ama buna rağmen Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem), Usâme'ye ne kısas, ne diyet, ne de keffâret tatbikini gerekli görmemiştir.

Çünkü; Usâme bir te'vilde bulunmuş, kelime-i tevhid getiren adamı bunu ancak ölümden kurtulmak üzere söylediğini zannettiği için öldürmesinin caiz olduğunu sanmıştı.

Bu şekilde Cemel, Sıffîn ve benzeri hâdiselerde bulunmuş Selefi Salihîn birbirleriyle çarpışmışlardı ve bunların tamamı da mü'mindi, müslümandı.

Nitekim Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

"Eğer inananlardan iki grub vuruşurlarsa onların arasını düzeltin. Şayet biri ötekine saldırırsa Allah'ın buyruğuna dönünceye kadar saldıran tarafla vuruşun. (Allah'ın buyruğuna) **dönerse artık adaletle onların arasını düzeltin ve** (her hususta) **âdil olun. Allah adalet** (le hareket) **edenleri sever."**[18]

[17] Buhârî, Diyât, 2; Muslim, İmân, 158, 159
[18] Hucurât Suresi, 9. ayet

Böylece Cenâb-ı Hak birbirleriyle çarpışmaları ve birbirlerine karşı azgınlık yapmalarına rağmen bunların mü'min ve kardeş olduklarını beyân etmiş ve aralarının adaletle düzeltilmesini emretmiştir.

Bu sebebledir ki Selef'imiz, aralarında çarpışmalar cereyan etmesine rağmen birbirlerini din dostu bilirler, kâfirlerin düşmanlığı gibi düşmanlık yapmazlar, birbirlerinin şâhidliğini makbul sayar, birbirlerinden bilgi alış-verişinde bulunur, kız alır-verir, birbirlerine vâris olur ve karşılıklı olarak tamamen müslüman muamelesini uygularlardı; aralarında bulunan çarpışma, birbirlerine lanet okuma ve benzeri hususlar da bunlara mâni olmazdı.

Sahih bir hadîste sabit olmuştur ki; Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem) Rabbinden, ümmetini umumî bir sünnet ile (geçmiş ümmetlerde olduğu gibi bir azab göndererek) helak etmemesini istedi; Cenâb-ı Hak O'nun bu isteğini kabul etti.

Onların başına dıştan bir düşman musallat etmemesi duasında bulundu; Allah bunu da kabul etti.

Sonra onların aralarında bir çatışma olmamasını da talep etti; ancak bu talep kabul olunmadı.

Bunu takiben Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem), ümmeti birbirini öldürüp esir muamelesi yapmadıkça

Cenâb-ı Hakk'ın onlara, tamamına birden tahakkümde bulunacak dıştan bir düşman musallat etmeyeceğini haber verdi.[19]

Buhârî ve Müslim'de yer alan bir hadîse göre; En'âm sûresinin 65. âyetinin **"De ki: O sizin üzerinize fevkinizden bir azâb göndermeye kaadirdir..."** şeklindeki kısmı nazil olunca Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem):

"Senin vechine sığınırım!" dedi.

Âyetin devamında:

"...veya ayaklarınızın altından..." buyurulunca yine,

"Senin vechine sığınırım!" dedi.

Aynı âyet:

"...veya sizi birbirinize katıb bazınıza bazınızın hıncını tattırmaya (da kâdirdir)**."** şeklinde devam edince Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem):

"Bu daha hafiftir veya daha kolaydır." buyurdular.[20]

[19] Ahmed bin Hanbel, 5/278
[20] Buhârî, Tefsiru Sûreti'l-En'âm, 2; Tirmizî, Tefsiru Sûreti'l-En'am, 2

Evet, durum işte böyledir.

Ama hadd-i zâtında Cenâb-ı Hak cemaat halinde olmayı, birlik ve beraberliği emretmiş; bid'atı, bölünüp parçalanmayı yasaklamıştır.

O şöyle buyurur:

"Şüphesiz o kimseler ki, dinlerini parçalayanlar ve de şiy'a şiy'a olanlar, sen hiçbir şeyde onlardan olmadın."[21]

Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem) de şöyle buyurmuştur:

"Size cemaatı, birlik ve beraberliği tavsiye ederim. Çünkü Allah'ın eli, cemaatın üzerindedir."[22]

"Şeytan tek başına olan kişiye musallattır, ama iki kişi bir araya gelince daha uzaktır."[23]

"Sürünün kurdu gibi, Şeytan da insanın kurdudur. Kurt sürüden ancak ayrılanı ve uzaklaşanı

[21] En'am Suresi, 159. ayet
[22] Tirmizî, Fiten, 7; Nesâî, Tahrim, 6
[23] Tirmizî, Fiten, 7; İbn Hanbel, 1/18, 26

kapar."[24]

Şu halde bir müslümanın özelliği, müslümanların yaşadığı şehirlerden birisinde bulunduğu zaman, ora halkının bir kısmının dalâlet ve azgınlık içinde olduğunu görse bile, onlarla beraber cuma ve cemaat namazlarını kılmak, mü'minleri dost bilmek ve onlara düşmanlık etmemektir.

Eğer müslüman, bu kimseleri hidâyete ve doğru yola sevkedebilme imkânına sahipse bunu sağlar. Ama bu mümkün olmuyorsa o takdirde Cenâb-ı Hak hiç kimseyi gücünün üstünde bir şeyle yükümlü tutmaz.

Müslümanların imamlığına en liyakatli şahsı geçirmeye gücü yetiyorsa onu başa geçirir; açıkça bid'at ve günahlar irtikap eden kimseleri engellemeğe muktedir ise onları da engeller. Fakat bu noktalarda gücü yoksa o takdirde Allah'ın Kitab'ını ve Resûlu'nun Sünnet'ini en iyi bilen Allah ve Resûlu'ne itaate en fazla gayret gösteren kişinin arkasında namaz kılmak daha uygundur.

Nitekim sahih bir hadîste Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurur:

[24] Ahmed bin Hanbel, 5/233, 243

"Bir topluluğa, Allah'ın kitabını daha iyi okuyan biri imamlık eder. Şayet kıraat hususunda birbirlerine eşit iseler o zaman içlerinden Sünnet'i en iyi bilen, Sünnet açısından da eşit iseler o takdirde daha önce hicret eden, hicrette de eşit iseler o zaman yaşı daha ileri olan imam olur."[25]

Eğer müslümanın, açıkça bid'at içinde olan ve günah işleyen birinden uzak durmasında bunu gerekli kılan bir maslahat varsa o kişiden uzak durabilir; aynen Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in Tebûk Gazvesi'nde geride kalıp savaşa katılmayan üç kişiden, Cenâb-ı Hak onların tevbesini kabul edinceye kadar uzak durduğu gibi...

Ama bir başkası, bu müslümanın izni ve haberi olmaksızın bu makama getirilmişse ve onun arkasında namaz kılmamakta şer'î bir maslahat yoksa işte bu durumda cuma ve cemaat namazlarının terkedilmesi, bir cehalet ve sapıklıktır ve bu halde kişi bir bid'ata diğer bir bid'atla karşılık vermiş olur.

Fâcir bir imamın arkasında cuma namazı kılan bir kişinin bu namazı tekrar kılıp-kılmaması konusunda âlimler farklı görüşler belirtmişler; çoğunluk namazın iadesini mekruh görmüştür. Hatta Abdus'tan gelen bir rivayete göre İmam Ahmed bin Hanbel:

[25] Muslim, Mesâcid, 290; Tirmizî, Mevâkît, 60; Ahmed bin Hanbel, 5/272; Ebû Dâvud, Salât, 60

"Bu namazı iade eden kimse bir bid'atçıdır." demiştir ki, bu husus aynı konudaki mevcut iki görüşten daha kuvvetli olanıdır. Çünkü ashâb-ı kiram, bid'at ve fücur sahibi kişilerin arkasında namaz kıldıkları zaman, bu namazlarını iade etmiyorlardı.

Cenâb-ı Hak da hiç kimseye, gücüne göre emredildiği şekilde namaz kıldığı zaman bu namazını iade etmesini asla emretmemiştir.

Bu sebebledir ki, âlimlerin bu konuda mevcut iki görüşünden daha isabetli olanı, "gücüne göre namaz kılan kişinin namazını tekrar etmemesi" şeklindedir.

Aynı şekilde Ramazan'da geceleyin siyah iplik beyaz iplikten ayırdedilinceye kadar yemeğe devam eden kimselere de Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem) oruçlarını tekrar etmelerini emretmemiştir. Ki bu kimseler:

"...Şafağın beyaz ipliği siyah iplikten ayırdedilinceye kadar..."[26] âyetinin mânâsında yanılmışlar ve burada gerçek ipliğin söz konusu olduğunu sanmışlardı.

Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem) ise:

[26] Bakara Suresi, 187. ayet

"Bu iplikten kasıt, gecenin karanlığı ile gündüzün aydınlığından ibarettir." buyurmuş, ama bunlara oruçlarını kaza etmelerini emretmemiştir, namazlarını gereği gibi kılmayanlardan daha önceki namazlarını tekrarlamalarını da istememiştir.[27]

Aynı şekilde Mekke'de, Habeşistan'da ve, diğer yerlerde bulunup, Kabe'ye yönelerek namaz kılma emriyle nesholunduktan sonra dahi Beyt-i Makdîs'e doğru namaz kılan ve nesh haberi kendilerine ulaşıncaya kadar Kudüs Mescidindeki Hacer-i Muallâk'a yönelerek namaz kılmaya devam eden müslümanlara, bunlar mensuh bir şeriatın hükmünü uyguladıkları için diğerlerinden daha fazla ma'zeret sahibi olmakla birlikte, bu kıldıkları namazları iade etmelerini emretmemiştir.

Âlimler, Allah ve Resûlu'nun koyduğu esasların hükmünün tebliğden önce kullar hakkında sabit olup olmayacağı hususunda ihtilâf etmişler, bu konuda İmam Ahmed ve diğer imamların mezheblerinde üç görüş ortaya çıkmıştır:

1 - Bu hükümler sabit olur, mes'uliyet getirir

2 - Sabit olmaz

[27] Buhârî, Tefsiru Sûreti'l-Bakara, 28; Savm, 16; Muslim, Sıyâm, 33; Tirmizî, Tefsîru Sûreti'l-Bakara, 17

3 - Son gelen ve öncesinin hükmünü kaldıran din değil, ama önceki mevcut ilâhî dinin hükümleri sabit olur

Bunlar içinde doğrusu, Kur'an'da şu âyetlerin işaret ettiği anlam olsa gerek:

"Ve biz bir resûl göndermedikçe azab ediciler olmadık."[28]

"(Gönderilen) **resûllerden sonra, insanların, Allah'a karşı** (özür olarak ileri sürebilecekleri) **bir hüccetleri bulunmaması için müjdeleyen ve inzâr eder resûller gönderdik."**[29]

Buhârî ve Muslim'de de Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in şöyle buyurduğu nakledilir:

"Allahu Teâlâ kadar mazeret kabul etmeyi seven hiç kimse yoktur. İşte bundan dolayı O, müjdeleyici ve uyarıcılar olarak resûller göndermiştir."[30]

[28] İsrâ Suresi, 15. ayet
[29] Nisa Suresi, 165. ayet
[30] Buhârî, Tevhid, 20; Muslim, Tevbe, 35, Liân, 17

Şu halde mazur sayılan cahil ve te'vilde bulunan birisi ile inatkâr ve fâcir birisinin hükmü aynı olmayacaktır. Aksine Cenâb-ı Hak, her şey için ayrı bir değer vermiştir.

Allah'ın salât ve selâmı Muhammed ve ashabının üzerine olsun.